

თავი 8
თავისუფლება
ზოგადსაგანმანათლებლო სკოლის მაღალი საფეხურისათვის

საჯარო დებატები
რატომ ვერ დავიცავთ (სიტყვის) თავისუფლებას
მკაცრი წესების გარეშე?

8.1 რომელი საკითხებია ჩვენთვის საინტერესო?

მოსწავლეები მონაწილეობენ დებატების დაგეგმვის პროცესში

8.2 მზადება დებატებისთვის

წინადადებები და დებატებში მონაწილეობისთვის საჭირო სტრატეგიები

8.3 ვმონაწილეობთ დებატებში – ვიღებთ გადაწყვეტილებას – ვაკეთებთ მოხსენებას

საჯარო დებატები და გადაწყვეტილების მიღება

8.4 ერთი დებატები – სხვადასხვა პერსპექტივა

მოსწავლეები აჯამებენ დებატების შედეგებს

თავი 8
თავისუფლება
საჯარო დებატები
რატომ ვერ დავიცავთ (სიტყვის) თავისუფლებას
მკაცრი წესების გარეშე?

წინასიტყვაობა მასწავლებლებისთვის

რატომ ვერ დავიცავთ (სიტყვის) თავისუფლებას მკაცრი წესების გარეშე?

ზოგიერთ მკითხველს შეიძლება ეს კითხვა უცნაურად მოეჩვენოს. თავისუფლება ხომ იმას გულისხმობს, რომ შეგვიძლია ვთქვათ და ვაკეთოთ ის, რაც გვინდა. დემოკრატია არის ღია, თავისუფალი საზოგადოებების სისტემა. მკაცრი წესები სხვა, მისგან რადიკალურად განსხვავებულ სისტემას გვახსენებს – მაგალითად, ავტორიტარულ რეჟიმს. მაშინ რა იმალეა ამ კითხვის მიღმა? ლაკონურად თუ ჩამოვყალიბებთ, თავისუფლება და თანასწორობა განუყრელი ცნებებია. ჩვენ ყველა ვსარგებლობთ უფლებით – ვიყოთ თავისუფალი, მაგრამ ჩვენ თანაბარი შესაძლებლობები გვჭირდება, რათა ყველამ ვისარგებლოთ ამ უფლებით – სწორედ ამას უზრუნველყოფს წესები. მოცემულ თავში, მოსწავლეები საკუთარი გამოცდილებით გააცნობიერებენ, რაოდენ მნიშვნელოვანია ეს პრინციპი დემოკრატიულ საზოგადოებაში მონაწილეობის თვალსაზრისით.

რატომ არის მოცემული თავი აგებული დებატების გარშემო?

მოქალაქეები, რომლებიც დემოკრატიულ საზოგადოებაში მონაწილეობენ, მონაწილეობენ დისკუსიებსა და დებატებში და ამგვარად სარგებლობენ ადამიანის უფლებით – აზრისა და გამოხატვის თავისუფლებით. საჯარო დებატებში მონაწილეობა წარმოადგენს უნარს, რომელიც გამოუმუშავებს ექვემდებარება – ისწავლება, ამიტომ მოსწავლეებმა იგი სკოლაში უნდა შეიძინონ. ამ მიზნით მოსწავლეები სწავლობენ, როგორ გამართონ დებატები. ეს თავი ასევე უკავშირდება თავისუფლების ცნებას, ვინაიდან, სიტყვისა და გამოხატვის თავისუფლებას მნიშვნელოვანი დატვირთვა ენიჭება მოცემულ სიტუაციაში.

მოსწავლეთა მოვალეობები დებატების გაკვეთილებზე

დებატებში მონაწილეობს თერთმეტი მოსწავლე. დებატებში მონაწილე ორი ჯგუფი შედგება ხუთ-ხუთი მოსწავლისგან და ერთი მოსწავლე თავმჯდომარეობს დებატებს. სხვა მოსწავლეები ისმენენ დებატებს, მაგრამ მათაც აქტიური როლი აქვთ ამ პროცესში. სამი, ორ-ორი მოსწავლისგან შემდგარი გუნდი ამზადებს საგაზეთო სტატეიას მოსწავლეების მიერ გამართული დებატების შესახებ, რომელსაც თითოეული ჯგუფი მოცემული თავის ბოლო გაკვეთილზე წარუდგენს კლასს. დანარჩენი მოსწავლეები ქმნიან აუდიტორიას და მათი ამოცანა დებატებში მონაწილეთა მიერ გამოთქმული არგუმენტების შეფასებაა. აუდიტორია იღებს გადაწყვეტილებას იმის თაობაზე, თუ რომელი არგუმენტი უფრო დასაჯერებლად, რომელმა პარტიამ შეძლო მათი დარწმუნება და ხმას აძლევს ერთ-ერთ მხარეს. ისევე, როგორც პოლიტიკაში, დებატებში მონაწილე მხარეები უნდა ეცადონ მოიპოვონ მხარდამჭერთა უმრავლესობა.

რას ასწავლის მოცემული თავი?

დებატებში მოქმედებს მკაცრი წესები, რაც უზრუნველყოფს იმას, რომ ყველა მოსწავლემ ისარგებლოს სამართლიანი და თანაბარი სასაუბრო დროით. დებატების თავმჯდომარეს ევალება შეაჩეროს მოსწავლე, რომელიც ცდილობს მისთვის დადგენილ სასაუბრო დროს გადააჭარბოს. ეს წესი აუცილებელია, რათა დაცულ იქნეს ყველა გამომსვლელის გამოხატვის თავისუფლების უფლება – მაგრამ მკაცრად განსაზღვრულ დროის ჩარჩოში. სწორედ ამიტომ თავისუფლებას ვერ

უზრუნველყოფთ მკაცრი წესების გარეშე (იხ. მოცემული თავის ქვესათაური). ამ პრინციპის გარეშე ვერც ერთი დემოკრატიული სისტემა ვერ იარსებებდა, და არც ადამიანის უფლებებს ექნებოდა ესოდენი დატვირთვა ადამიანების ცხოვრებაში.

მასწავლებლის მოვალეობები მოცემული თავის სწავლების განმავლობაში

მოცემულ თავში, დროის უმეტესი ნაწილი მოსწავლეების დამოუკიდებელ მუშაობას ეთმობა, რათა მათ გამოიმუშავონ დაკვირვებისა და დებატებში მონაწილეობისთვის საჭირო უნარი და ასევე, შეძლონ პასუხისმგებლობა აიღონ საკუთარ მოქმედებებზე. გაკვეთილები 2–4 იწყება მოსწავლეების აქტიური მონაწილეობით. იმ დროის განმავლობაში, როცა მოსწავლეები დამოუკიდებლად მუშაობენ, მასწავლებელი მწრთვანად ფუნქციას ასრულებს: იგი აკვირდება მოსწავლეებს, რათა გაარკვიოს, რას ართმევენ ისინი თავს წარმატებით და მათი რომელი კომპეტენციები საჭიროებენ წვრთნასა და შემდგომ განვითარებას. მასწავლებელი ეხმარება მოსწავლეებს, თუ ისინი დახმარებისთვის მიმართავენ, მაგრამ ეს არ ნიშნავს იმას, რომ მასწავლებელი მათ პრობლემის გადაჭრის პირდაპირ საშუალებას აწვდის.

კომპეტენციების გამომუშავება: კავშირი სახელმძღვანელოში მოცემულ სხვა თავებთან

რას გვიჩვენებს ეს ცხრილი

წინამდებარე სახელმძღვანელოს სათაური, *მონაწილეობა დემოკრატიულ საზოგადოებაში*, გულისხმობს იმ კომპეტენციებს, რომელსაც აქტიური მოქალაქე უნდა ფლობდეს დემოკრატიულ საზოგადოებაში. მოცემული მატრიცა გვიჩვენებს სახელმძღვანელოში შესულ თავებს შორის სინერჯის ეფექტის პოტენციალს. მატრიცა გვიჩვენებს, რომელი კომპეტენციების განვითარება ხდება მერვე თავში (შეფერილი, ჰორიზონტალური მწკრივი ცხრილში). მუქი შტრიხებით შემოსაზღვრული ვერტიკალური სვეტი გვიჩვენებს პოლიტიკური გადაწყვეტილების მიღებისა და მოქმედების კომპეტენციებს – მისი გამოყოფა ხდება, დემოკრატიულ საზოგადოებაში მონაწილეობასთან მჭიდრო კავშირის გამო. ჰორიზონტალური მწკრივები გვიჩვენებს სახელმძღვანელოში მოცემულ სხვა თავებთან კავშირს: რომელ კომპეტენციებს იძენს მოსწავლე, სახელმძღვანელოში მოცემულ ამ თავებში, რომელიც მათ მერვე თავში სჭირდებათ?

როგორ გამოვიყენოთ მატრიცა?

მასწავლებლებს მოცემული მატრიცის გამოყენება სხვადასხვა გზით შეუძლიათ დემოკრატიული მოქალაქეობისა და ადამიანის უფლებათა შესახებ სწავლებს გაკვეთილის დასაგეგმად.

- ეს მატრიცა ეხმარება მასწავლებლებს, რომლებსაც დემოკრატიული მოქალაქეობისა და ადამიანის უფლებათა შესახებ სწავლების მცირე რაოდენობით გაკვეთილის ჩატარება უწევთ: მასწავლებელს საშუალება აქვს აარჩიოს ეს თავი და გამოტოვოს სხვა თავები, თუ მიიჩნევს, რომ მოსწავლეები გარკვეულწილად უკვე ფლობენ სხვა ძირითად კომპეტენციებს, მაგალითად მოცემულ თავში ასეთი კომპეტენციებია – პასუხისმგებლობის აღება, პრობლემის ანალიზი, მოლაპარაკებებში მონაწილეობისთვის საჭირო უნარ-ჩვევები.
- მოცემული მატრიცა ეხმარება მასწავლებლებს დარწმუნდეს სინერჯის ეფექტში, რომლის მეშვეობითაც მოსწავლეები ერთსა და იმავე კომპეტენციას განმეორებით იძენენ, ერთმანეთთან დაკავშირებულ სხვადასხვა კონტექსტში. ამ შემთხვევაში მასწავლებელი ირჩევს რამდენიმე თავს და კომბინირებულად აწვდის მათ მოსწავლეებს.

თავი	კომპეტენციის განვითარების განზომილებები			
	პოლიტიკური ანალიზი და შეფასება	მეთოდები და უნარები	მონაწილეობა დემოკრატიულ საზოგადოებაში პოლიტიკური გადაწყვეტილების მიღება და მოქმედება	
8. თავისუფლება	მნიშვნელოვანი წინადადებების იდენტიფიცირება მედიის მხრიდან რეალობისადმი შერჩევითი დამოკიდებულების ანალიზი	დებატებში მონაწილეობა: ლაკონური და ნათელი განცხადებების გაკეთება გუნდური თამაში ახალი ამბის შესახებ საგაზეთო სტატიის დაწერა	გადაწყვეტილების მიღება ხმათა უმრავლესობის საფუძველზე	ურთიერთდაღარების ეტიკა
2. პასუხისმგებლობა			პასუხისმგებლობა უფრო მნიშვნელოვანია, ვიდრე წასები დემოკრატიის გასახორციელებლად (თავი 2 და 7)	
7. თანასწორობა	უმრავლესობა/უმცირესობის საკითხის ანალიზი და გადაჭრა			
5. წესები და კანონი			ინტერესთა მუდმივი კონფლიქტის პერსპექტივის ნეიტრალიზება წესებისა და კანონების	

			სისტემის შექმნით	
6. მთავრობა და პოლიტიკა	ვსწავლობთ დღის წესრიგის დადგენასა და პოლიტიკური გადაწყვეტილების მიღებაზე დებატებს		განვსაზღვრავთ, როდის შეუძლია მოქალაქეს ჩაერიოს პოლიტიკური გადაწყვეტილების მიღების პროცესში	
9. მედია	მედიის მხრიდან რეალობისადმი შერჩევითი დამოკიდებულების ანალიზი	ახალ ამბებზე აგებული სტატიის დაწერა	მედიის მიერ გაშუქებული ინფორმაციის რეფლექსიული გამოყენება	

თავი 8: თავისუფლება – საჯარო დებატები

რატომ ვერ დავიცავთ (სიტყვის) თავისუფლებას მკაცრი წესების გარეშე?

გაკვეთილის თემა	კომპეტენციის გამომუშავება/სწავლის მიზანი	მოსწავლის ამოცანა	მასალა და რესურსები	მეთოდი
<p>გაკვეთილი 1</p> <p>რომელი საკითხებია ჩვენთვის საინტერესო? (მეორე გაკვეთილამდე სამი კვირით ადრე)</p>	<p>პასუხისმგებლობის აღება.</p> <p>კლასში დაგეგმილი დებატებისთვის საკითხების შერჩევის კრიტერიუმები: პოლიტიკური მართებულობა, მოსწავლეთა ინტერესი, კავშირი საკითხზე წარმოდგენასა და გამოცდილებასთან.</p>	<p>მოსწავლეები ბრინშტორმინგის მეთოდით განიხილავენ მოსაზრებებს და აგროვებენ ინფორმაციას დებატებზე გასატან საკითხებზე.</p>	<p>მასალა მოსწავლეებისთვის 8.1.</p> <p>მედიის საშუალებით მოპოვებული ინფორმაცია.</p> <p>ჩანაწერები პირადი გამოცდილებისა და აღმოჩენების შესახებ.</p> <p>ფლიპჩარტი.</p>	<p>ორკაციან გუნდებად მუშაობა.</p>
<p>გაკვეთილი 2</p> <p>მზადება დებატებისთვის</p>	<p>მონაწილეობა: მოსწავლეები ხმის მიცემით აკეთებენ არჩევანს.</p> <p>მეთოდები და უნარები: გუნდური მუშაობა.</p>	<p>მოსწავლეები ემზადებიან დებატებში თავთავიანთი როლის შესასრულებლად.</p>	<p>მასალა მოსწავლეებისთვის 8.2 – 8.5, 9.1.</p> <p>მედიას ინფორმაცია.</p> <p>პოპულარული გაზეთი, გავლენიანი გაზეთი, ჟურნალი ახალგაზრდებისთვის.</p>	<p>ჯგუფური მუშაობა, სწავლა თანამშრომლობის საფუძველზე.</p>
<p>გაკვეთილი 3</p> <p>ვმონაწილეობთ დებატებში – ვიღებთ გადაწყვეტილებას – ვაკეთებთ მოხსენებას</p>	<p>თავისუფალი საუბარი; ოპონენტთან კამათი; გუნდში თანამშრომლობა.</p> <p>არგუმენტების გაცვლა–გამოცვლაზე დაკვირვება და მათი შეფასება.</p>	<p>მოსწავლეები მონაწილეობას იღებენ დებატებში ან აკვირდებიან და ისმენენ დებატებს.</p> <p>ჯგუფებს ევალებათ მოემზადონ შემაჯამებელი გაკვეთილისთვის.</p>	<p>მასალა მოსწავლეებისთვის 8.2 – 8.5, 9.1.</p>	<p>დებატები.</p> <p>ჯგუფური მუშაობა (კენჭისყრა).</p> <p>დეტალური მოხსენებები.</p>
<p>გაკვეთილი 4</p> <p>ერთი დებატები – სხვადასხვა პერსპექტივა</p>	<p>ანალიზი და მსჯელობა საერთო გამოცდილებაზე.</p> <p>რეალობის აღქმა მედიის საშუალებით გვიყალიბდება.</p> <p>წესები უზრუნველყოფს თანაბარ შესაძლებლობებს – ვისარგებლოთ თავისუფლების უფლებით.</p>	<p>მოსწავლეები ერთმანეთს ადარებენ გუნდების მიერ დებატების შესახებ დაწერილ სტატიებს.</p> <p>მოსწავლეები აჯამებენ დებატებში მონაწილეობისას მიღებულ გამოცდილებას.</p>	<p>მოსწავლეების მიერ დაწერილი სტატიები.</p> <p>მასალა მასწავლებლებისთვის 9.1.</p>	<p>პრეზენტაციები.</p> <p>განხილვა.</p>

გაკვეთილი 1

რომელი საკითხებია ჩვენთვის საინტერესო?

მოსწავლეები მონაწილეობენ დებატების დაგეგმვის პროცესში

გაითვალისწინეთ: მოცემულსა და მომდენო გაკვეთილს შორის შუალედი არის სამი კვირა

მატრიცაში მოცემულია ინფორმაცია, რომელიც მასწავლებელს გაკვეთილის დაგეგმვისა და მისი ჩატარებისთვის სჭირდება.	
ემსახურება უშუალოდ დემოკრატიული მოქალაქეობისა და ადამიანის უფლებათა შესახებ სწავლებაში გათვალისწინებული კომპეტენციების გამომწვევა/განვითარებას.	
სწავლის მიზანს წარმოადგენს ორიენტირება იმაზე, რაც მოსწავლეებმა იციან და ესმით.	
მოსწავლეებისთვის დასახული ამოცანა (ამოცანები) და გამოყენებული მეთოდები წარმოადგენს სწავლების პროცესის ძირითად ბირთვს.	
მოწოდებული მასალა ხელს უწყობს გაკვეთილისთვის მზადებას.	
დროის ბიუჯეტით სარგებლობა მასწავლებელს საშუალებას აძლევს ეფექტურად განახორციელოს დროის მენეჯმენტი.	
კომპეტენციების დაუფლება	პასუხისმგებლობის აღება; საკითხებისა და მასალის შერჩევა კრიტერიუმების გამოყენებით.
სწავლის მიზანი	კლასში დაგეგმილი დებატებისთვის საკითხების შერჩევის კრიტერიუმები: პოლიტიკური მართებულობა, მოსწავლეთა ინტერესი, კავშირი საკითხზე წარმოდგენასა და გამოცდილებასთან.
მოსწავლეთა ამოცანა	მოსწავლეები ბრენშტორმინგის მეთოდით განიხილავენ მოსაზრებებს და აგროვებენ ინფორმაციას დებატებზე გასატან საკითხებზე.
მასალა და რესურსები	მედიის საშუალებით მოპოვებული ინფორმაცია. ჩანაწერები პირადი გამოცდილებისა და აღმოჩენების შესახებ. კედელზე გაკრული ფლიპჩარტი მოსწავლეების წინადადებების ჩასაწერად. მოსწავლეთა სია (მოსანიშნი გრაფით). მასალა მოსწავლეებისთვის 8.1.
მეთოდი	ორკაციან გუნდებში მუშაობა.
დროის ბიუჯეტი	მოსწავლეები ერთვებიან მუშაობაში. 15 წთ.
	მოსწავლეები ეცნობიან ამოცანას. 10 წთ.
	ორკაციან გუნდებში მუშაობა. 15 წთ.
	შედეგი პირველ და მეორე გაკვეთილს შორის. 3 კვირა

ინფორმაცია მასწავლებლებისთვის: რატომ არის შუალედი მოცემულსა და მომდენო გაკვეთილს შორის სამი კვირა

შუალედი მოცემულ გაკვეთილსა და მომდენო გაკვეთილს შორის არის სამი კვირა, რაც საშუალებას აძლევს მოსწავლეებს მოამზადონ ინფორმაცია მომდენო გაკვეთილისთვის და მონაწილეობა მიიღონ მესამე გაკვეთილზე დაგეგმილი დებატების დაგეგმვაში. მოცემული გაკვეთილი ემსახურება მოსამზადებელი სამუშაოების განხორციელებას: მოსწავლეები წინასწარ იღებენ ინფორმაციას იმის თაობაზე, რაც მათ ამოცანის შესრულებაში დაეხმარებათ.

დაგეგმვაში მონაწილეობა საზოგადოებაში მონაწილეობის ტოლფასია. ყველა შემთხვევაში, აქტიური მოქალაქეობა ინფორმირებულ მოქალაქეს გულისხმობს. ამ თვალსაზრისით, მოცემულ თავში წარმოდგენილი მოსამზადებელი ეტაპი დემოკრატიულ საზოგადოებაში მონაწილეობის ზოგადი პრინციპის დემონსტრირებაა.

მოსამზადებელი სამუშაოს განხორციელებას დაახლოებით სამ კვირიანი პერიოდი სჭირდება, სწორედ ის დრო, რა შუალედიც უნდა იყოს პირველსა და მეორე გაკვეთილს შორის. (მასწავლებელმა თავად

უნდა გადაწყვიტოს, როგორ გამოიყენოს ამ შუალედში მისი საგნისთვის განკუთვნილი გაკვეთილები.)
 მოსამზადებელი სამუშაო ორი ეტაპის მოიცავს:

ეტაპი 1 (ორი კვირა): მოსწავლეები მუშაობენ ორკაციან გუნდებად. პირველი ეტაპის დასასრულს, მათ უნდა ჰქონდეთ შემუშავებული საკუთარი წინადადებები იმ საკითხის თაობაზე, რომელიც, მათი თვალსაზრისით საინტერესო და შესაფერისი იქნება დებატებზე გასატანად. სხვა მოსწავლეებისთვის საკუთარი წინადადების გასაცნობად მათ, წერილობითი ფორმით, უნდა წარმოადგინონ საინფორმაციო მასალა ერთი გვერდის მოცულობით.

ბოლო ვადა გულისხმობს პირველი ეტაპის დასასრულსა და მეორე ეტაპის დასაწყისს.

ეტაპი 2 (ერთი კვირა): მოსწავლეები ეცნობიან ერთმანეთის მიერ მოწოდებულ მასალას. მეორე ეტაპის დასასრულისთვის ყველა მოსწავლისთვის ცნობილია თანაკლასელების მიერ შემოთავაზებული ყველა წინადადება. თითოეული მოსწავლე აკეთებს საკუთარ არჩევანს იმის შესახებ, თუ რომელი საკითხის გატანაა უმჯობესი დებატებზე განსახილველად.

დროის განაწილება მოსამზადებელი სამუშაოებისათვის

გაკვეთილი	გაკვეთილი 1		გაკვეთილი 2
მოსწავლეთა საქმიანობა	ეტაპი 1 მოსწავლეები იმუშავენ თავიანთ წინადადებებს დებატებზე განსახილველ საკითხთან დაკავშირებით	ეტაპი 2 მოსწავლეები კითხულობენ შემოთავაზებულ წინადადებებს	კლასი ირჩევს საკითხს კენჭისყრის საფუძველზე
დროის ხაზი	კვირა 1	კვირა 2	კვირა 3
ბოლო ვადა →			

გაკვეთილის აღწერა

მზადება გაკვეთილისთვის

პირველი საფეხურისთვის, გამყოფი ხაზი დებატებში მონაწილე მხარეებისთვის: დებატებისთვის მოსამზადებელი სავარჯიშოს შესასრულებლად, მასწავლებელი კლასში ამზადებს ცარიელ სივრცეს.

მეორე საფეხურისთვის, ამოცანის ინსტრუქცია: საკლასო ოთახის კედლებზე დამაგრებულია ორი ფლიპჩარტი.

1. მოსწავლეები ერთვებიან მუშაობაში

მზადება: მასწავლებელი საკლასო ოთახის შუაგულში იატაკზე ჭიმავს დაახლოებით 5 მეტრი სიგრძის თოკს ან ძაფს. მოსწავლეებს გარკვეული სივრცე სჭირდებათ, რათა ამ ხაზის ორივე მხარეს, ერთმანეთის პირისპირ, შეძლონ პოზიციების დაკავება. თუ საკლასო ოთახი ძალიან პატარაა ან კლასში ბევრი მოსწავლეა, ეს სავარჯიშო შეიძლება კორიდორში შესრულდეს.

მასწავლებელი სთხოვს მოსწავლეებს ფეხზე წამოდგნენ და ხაზის გარშემო წრეზე დადგნენ. შემდეგ მასწავლებელი აცხადებს:

„ყოველმა მოსწავლემ დამატებით ერთი წელი უნდა დაჰყოს სკოლაში.“

ამჯერად მასწავლებელი სთხოვს მოსწავლეებს, დადგნენ გამყოფი ხაზის მარცხნივ, თუ ისინი მხარს უჭერენ ამ განცხადებას და პირიქით, მარჯვნივ, თუ ისინი წინააღმდეგი არიან. მოსწავლეები რამდენიმე წუთის განმავლობაში საკუთარ მოსაზრებებსა და მათ მიღმა არსებულ მიზეზებს ერთმანეთს უზიარებენ.

მასწავლებელი სთხოვს ჯგუფებს დაიწყონ საკუთარი არგუმენტების გაცვლა–გამოცვლა. არსებობს რამდენიმე წესი, რომელიც მოსწავლეებმა უნდა დაიცვან:

1. ორივე მხარე რიგრიგობით წარმოადგენს თავიანთ არგუმენტებს.
2. მოსწავლეს, რომელიც სიტყვით გამოდის, არავინ აწყვეტინებს საუბარს.
3. თითოეულ გამომსვლელს მხოლოდ 30 წამი ეძლევა საკუთარი აზრის გამოსათქმელად.

ამის შემდეგ მოსწავლეები იწყებენ არგუმენტების გაცლა–გამოცვლას, რაც ძალიან გავს დებატებს. ხუთი წუთის შემდეგ, ან ცოტა უფრო ადრე, თუ მასწავლებელმა შეატყო, რომ ერთ-ერთ მხარეს არგუმენტები გამოეღია, მასწავლებელი დებატებს დახურულად აცხადებს და სთხოვს მოსწავლეებს დაიკავონ ადგილები საკუთარ მერხებთან – რომლებიც, საუკეთესო შემთხვევაში განლაგებულია ოთახის გარშემო კედლების გასწვრივ, რაც ხელს უწყობს მოსწავლეთა შორის კომუნიკაციას.

2. მოსწავლეები ეცნობიან ამოცანას

2.1 რატომ არის დებატები მნიშვნელოვანი დემოკრატიულ საზოგადოებაში მონაწილეობისათვის

მასწავლებელი მოსწავლეების მიერ შესრულებული სავარჯიშოს შესახებ იწყებს საუბარს და აუწყებს მათ, რომ ეს იყო დებატები. საკმაოდ მოკლე დროის განმავლობაში მოსწავლეებმა ერთმანეთს მოსაზრებებისა და არგუმენტების დიდი რაოდენობა გაუზიარეს. მოსწავლეებს შეუძლიათ კომენტარი გააკეთონ ამ სავარჯიშოს შესრულების დროს მიღებულ საკუთარ გამოცდილებაზე.

მასწავლებელი უხსნის მოსწავლეებს, რომ მათ უნდა გამოიმუშავონ დებატებში მონაწილეობისთვის საჭირო უნარ–ჩვევები, რადგან დემოკრატიულ საზოგადოებაში გამართულ დისკუსიათა უმრავლესობა სწორედ ამ ფორმით ხორციელდება. მოქალაქეები სარგებლობენ აზრისა და გამოხატვის

თავისუფლებით, მაგრამ მათ დებატებში მონაწილეობისთვის საჭირო უნარის გამომუშავება ამ უფლებით სარგებლობის საშუალებას აძლევს.

მასწავლებელი უნდა დარწმუნდეს, რომ მოსწავლეებმა სწორედ აღიქვეს მათ წინაშე დასახული ამოცანის მნიშვნელობა და ეთანხმებიან მას.

2.2 განმარტება: საკითხის რა მახასიათებელი ხდის მას დებატებისთვის ვარგისად?

მასწავლებელს მოსწავლეთა ყურადღება დებატების თემაზე გადააქვს – როგორც მოსწავლეებმა დაამტკიცეს, მასწავლებლის მიერ წამოჭრილი საკითხი დებატებისთვის ვარგისი საკითხი იყო. საკითხის რა მახასიათებელი ხდის მას დებატებისთვის ვარგისად?

მასწავლებელი ისმენს მოსწავლეთა მოსაზრებებს და აჯამებს მათ ფრაზების სახით, რომელიც დაფაზე ან ფლიპჩარტზე გადააქვს. მოსალოდნელია, რომ მოსწავლეების მოსაზრებები ზუსტად დაემთხვეს იმ ხუთ კრიტერიუმს (3ა–3ე), რომელიც მასალაში მოსწავლეებისთვის 8.1 არის მოცემული.

მასწავლებელი მოსწავლეებს უხსნის, რომ მომავალი დებატები გაცილებით უფრო საინტერესო იქნება და მოსწავლეები გაცილებით მეტი წარმატებით გაართმევენ თავს დებატებს, თუ დებატებზე გასატან საკითხს ისინი თავად შეარჩევენ. ამ მიზნით, მათ სამი კვირა ეძლევათ. მაგრამ მანამდე, მათ უნდა შეიმუშავონ წინადადებები, დებატებზე გასატან საკითხთან დაკავშირებით. მოსწავლეები თავიანთ არჩევანს საკითხთან დაკავშირებით მომავალ გაკვეთილზე გააკეთებენ.

მასწავლებელი მოსწავლეებს ურიგებს მასალას მოსწავლეებისთვის 8.1 და მათ ყურადღებას მიაპყრობს რა მათ მიერვე შემოთავაზებულ კრიტერიუმებზე, სთხოვს მოსწავლეებს შეადარონ ისინი მასალაში მოცემულ 3ა–3ე კრიტერიუმებს.

2.3 მითითებები: მოსაზრებების გადატანა ფლიპჩარტზე

მასწავლებელი სთხოვს მოსწავლეებს, გაეცნონ მასალას მოსწავლეებისთვის 8.1; თავად მიდის კედელზე გაკრულ ფლიპჩარტთან და სანამ მოსწავლეები მასალას კითხულობენ ადგენს შემდეგ ცხრილს:

რომელი საკითხია დებატებისთვის ვარგისი?			
ყოველდღიური ან სკოლის ცხოვრება	სოციალური ან კულტურის საკითხები	პოლიტიკური საკითხები	სხვა საკითხები

მას შემდეგ რაც მოსწავლეები გაეცნობიან მათთვის დარიგებულ მასალას, მასწავლებელი მათ ყურადღებას მიაპყრობს ფლიპჩარტს. საკითხი, რომელიც მოსწავლეებმა გაკვეთილის დასაწყისში განიხილეს პოლიტიკური საკითხი იყო – როგორ უნდა იყოს ორგანიზებული განათლების სისტემა ჩვენ ქვეყანაში. მაგრამ სხვა საკითხებიც არანაკლებ მნიშვნელოვანია:

- პოლიტიკური საკითხები;
- სოციალური საკითხები;
- სკოლასთან ან ყოველდღიურ ცხოვრებასთან დაკავშირებული საკითხები;
- სხვა საკითხები.

მოსწავლეებმა შეიძლება საკუთარი გამოცდილება მოიშველიონ, ან გაიხსენონ საკითხი, რომელიც ამჟამად პოლიტიკურ დღის წესრიგში დგას ან ინფორმაციის ძიებას შეუდგენენ.

ამ ეტაპზე მოსწავლეებს უნდა ჰქონდეთ მაგალითების გარკვეული რაოდენობა. მასწავლებელი ამხნეებს მათ, რათა თავისუფლად გამოთქვან საკუთარი მოსაზრებები. თუ ეს ამოცანა მოსწავლეებისთვის რთული აღმოჩნდა, მასწავლებელი ეხმარება მათ, სთავაზობს რა რამდენიმე მაგალითს:

- სკოლასთან ან ყოველდღიურ ცხოვრებასთან დაკავშირებული საკითხები: „ავტომანქანებს გაცილებით მეტი ზიანი მოაქვთ, ვიდრე სიკეთე.“
- სოციალური ან კულტურასთან დაკავშირებული საკითხები: „ტელევიზია პოზიტიურ როლს თამაშობს საზოგადოებაში.“ (ან: ინტერნეტი, მობილური ტელეფონი და ა.შ.)
- პოლიტიკური საკითხები: „ქალებისადმი დამოკიდებულება იგივე უნდა იყოს, როგორც მამაკაცებისადმი.“

2.4 ამოცანის ინსტრუქცია: ვადების დაცვა

მასწავლებელი უხსნის მოსწავლეებს, თუ რაში სჭირდებათ მათ ბოლო ვადის დათქმა. მასალების მოწოდების ბოლო ვადა ყველა მოსწავლეს მისცემს საშუალებას წინასწარ გაეცნოს თანაკლასელების შემოთავაზებებს – მათ ამისთვის ეძლევათ ხუთი სასკოლო დღე, შემდეგ გაკვეთილამდე. მოსწავლეებმა უნდა იცოდნენ, რომ მათ მოუწევთ არჩევანი გააკეთონ შემოთავაზებული საკითხებიდან ერთ–ერთზე, მაგრამ ამისთვის საჭიროა წინასწარ გაეცნონ მასალებს. წინააღმდეგ შემთხვევაში, ვერ შედგება დემოკრატიული კენჭისყრა, ვინაიდან მსგავსი კენჭისყრის მოწყობას ორგანიზება სჭირდება, რომელიც გაკვეთილის განმავლობაში უნდა განხორციელდეს. მასალის გაკვეთილზე გასაცნობად მოსწავლეებს დრო არ ექნებათ.

მასწავლებელი მიუთითებს მოსწავლეებს, სად მოათავსონ მათ მიერ მოწოდებული მასალა.

ბოლოს, მასწავლებელი ახსენებს მოსწავლეებს, რომ მათ უნდა გადაწყვიტონ და შესთავაზონ სხვა მოსწავლეებს, რომელი საკითხის განხილვას ისურვებდნენ დებატების დროს.

3. ორკაციან გუნდებად მუშაობა

მოსწავლეები ქმნიან ორკაციან გუნდებს და გაკვეთილის განმავლობაში მუშაობენ დამოუკიდებლად, იმ მითითებების გათვალისწინებით, რომელიც მათთვის დარიგებულ მასალაშია მოცემული. საშინაო დავალებას მოსწავლეები თვითონ არჩევენ.

გაკვეთილი 2

მზადება დებატებისთვის

წინადადებები და დებატებში მონაწილეობისთვის საჭირო სტრატეგიები

მატრიცაში მოცემულია ინფორმაცია, რომელიც მასწავლებელს გაკვეთილის დაგეგმვისა და მისი ჩატარებისთვის სჭირდება.

ემსახურება უშუალოდ დემოკრატიული მოქალაქეობისა და ადამიანის უფლებათა შესახებ სწავლებაში გათვალისწინებული კომპეტენციების გამომუშავება/განვითარებას.

სწავლის მიზანს წარმოადგენს ორიენტირება იმაზე, რაც მოსწავლეებმა იციან და ესმით.

მოსწავლეებისთვის დასახული ამოცანა (ამოცანები) და გამოყენებული **მეთოდები** წარმოადგენს სწავლების პროცესის ძირითად ბირთვს.

მოწოდებული **მასალა** ხელს უწყობს გაკვეთილისთვის მზადებას.

დროის ბიუჯეტით სარგებლობა მასწავლებელს საშუალებას აძლევს ეფექტურად განახორციელოს დროის მენეჯმენტი.

კომპეტენციების დაუფლება	მონაწილეობა: მოსწავლეები ხმის მიცემით აკეთებენ არჩევანს. მეთოდები და უნარები: გუნდური მუშაობა.
სწავლის მიზანი	
მოსწავლეთა ამოცანა	მოსწავლეები ემზადებიან დებატებში თავიანთი როლის შესასრულებლად.
მასალა და რესურსები	მასალა მოსწავლეებისთვის 8.2 – 8.5, 9.1. მედიაინფორმაცია. პოპულარული გაზეთი, გავლენიანი გაზეთი, ჟურნალი ახალგაზრდებისთვის.
მეთოდი	ჯგუფური მუშაობა, სწავლა თანამშრომლობის საფუძველზე.
დროის ბიუჯეტი	1. მოსწავლეები ირჩევენ საკითხს. 10 წთ. 2. ჯგუფების შექმნა დებატებში მონაწილეობისთვის. 10 წთ. 3. ჯგუფური სამუშაო. 20 წთ.

ინფორმაცია

მოცემული გაკვეთილი მოიცავს ორი სახის ამოცანას, რომელიც მოსწავლეებმა უნდა შეასრულონ: 1. მოსწავლეები არჩევენ დებატებზე გასატან საკითხს და 2. მოსწავლეები ქმნიან ჯგუფებს და ემზადებიან დებატებში საკუთარი როლის შესასრულებლად; დგება ორი გუნდი: პოზიცია (მომხრეები) და ოპოზიცია (მოწინააღმდეგეები).

გაკვეთილის ძირითადი ნაწილი ეთმობა დებატებისთვის მზადებას. ამიტომ მნიშვნელოვანია, კენჭისყრამ უმტკივნეულოდ და ეფექტურად ჩაიაროს.

რეპორტიორთა გუნდებისთვის საუკეთესო გამოცდილება იქნება, თუ მათი სტატიები ნამდვილ გაზეთში გამოქვეყნდება. მასწავლებელს შეუძლია, ეს წინადადება შესთავაზოს რეპორტიორთა გუნდებს. მოსწავლეების მხრიდან თანხმობის შემთხვევაში, მასწავლებელი მათთან ერთად იღებს გადაწყვეტილებას, თუ როგორ მიმართონ გაზეთის რედაქციას.

1. მოსწავლეები ირჩევენ საკითხს

გაკვეთილის დასაწყის ეტაპზე მასწავლებელი თავმჯდომარის ფუნქციას ასრულებს. პირველ რიგში, იგი მადლობას უხდის მოსწავლეებს ამდენი საინტერესო წინადადების შემოთავაზებისთვის, რის შემდეგაც მასწავლებელი მოსწავლეებს აცნობს პროცედურას.

მოსწავლეები გაეცნენ თანაკლასელების წინადადებებს და უკვე გარკვეული აქვთ, რომელი საკითხის განხილვა სურთ დებატებზე. კენჭისყრას უძღვება ორი მოსწავლე. ერთი მოსწავლე ყველას სათითაოდ სთხოვს, დაასახელონ მათ მიერ არჩეული საკითხი; მეორე მოსწავლე თემებს სიის სახით წერს დაფაზე და აღნიშნავს იმ საკითხებს, რომლებმაც არაერთი ხმა მიიღო. შემდეგ მიმდინარეობს საკითხების გადარჩევა მიღებული ხმების რაოდენობის მიხედვით და მთელი კლასი ვალდებულია აირჩიოს ერთი იმ სამ საკითხთაგანი, რომელმაც ყველაზე მეტი ხმა დააგროვა. სწორედ ეს საკითხი ხდება დებატების თემა.

2. ჯგუფების შექმნა დებატებში მონაწილეობისთვის

მასწავლებელი აცხადებს, რომ მოსწავლეები უნდა მოემზადონ დებატებისთვის. დებატებს თავისი წესები გააჩნია და მოსწავლეებმა უნდა შექმნან გუნდები, რომლებიც დებატებში თავთავიანთ ფუნქციას შეასრულებენ.

მოსწავლეებს ურიგდებათ მასალა მოსწავლეებისთვის 8.2, რომელსაც სიჩუმეში დამოუკიდებლად ეცნობიან. მათ შეუძლიათ, დასვან კითხვები იმ დეტალებში გასარკვევად, რომელიც მათ აინტერესებთ და რომელზეც პასუხებს (საუკეთესო შემთხვევაში) თავად მოსწავლეები ან მასწავლებელი აწვდით. მოსწავლეებს კარგად უნდა ესმოდეთ, რაში მდგომარეობს სხვადასხვა გუნდის როლი.

მოსწავლეები წვერიანდებიან ცხრილში მოყვანილი გუნდებიდან ერთ-ერთში. ცხრილი გვიჩვენებს, რომელი გუნდები მონაწილეობენ დებატებში და რა მასალა სჭირდებათ მათ. დებატებში უშუალოდ მონაწილე გუნდებს უნდა ჰყავდეთ თითო-თითო სათადარიგო წევრი, იმ შემთხვევისთვის, თუ გუნდის რომელიმე წევრი დებატების დღეს არ გამოცხადდა სკოლაში, ავადმყოფობის გამო.

ორი თავმჯდომარე ინაწილებს შემდეგ ფუნქციებს: დებატების წარმართვა და აუდიტორიის ხმის მიცემის პროცედურის გაძღოლა. თუ რომელიმე თავმჯდომარე დებატების დღეს სკოლაში არ გამოცხადდა, ორივე ფუნქციას ერთი თავმჯდომარე ითავსებს.

ჯგუფი	წევრთა რაოდენობა (+ სათადარიგო წევრი)	მასალა მოსწავლეებისათვის #
დებატებში მონაწილე ჯგუფი #1 („მომხრე“)	5 (+1)	8.3
დებატებში მონაწილე ჯგუფი #1 („წინააღმდეგი“)	5 (+1)	8.3
პირველი და მეორე თავმჯდომარე	2	8.2; 8.4; 8.5
რეპორტიორთა გუნდები (პოპულარული გაზეთი, გავლენიანი გაზეთი, ჟურნალი ახალგაზრდებისთვის).	3 x 2	8.6; 9.1
აუდიტორია	ყველა დანარჩენი მოსწავლე	8.5

როლების გადანაწილების პროცედურისთვის ხელსაყრელია დაფაზე ან ფლიპჩარტზე სვეტების სახით წარმოდგენილი ცხრილის შედგენა, სადაც მოსწავლეები თავიანთ სახელებს და გვარებს შეიყვანენ იმ ჯგუფის სათაურის ქვეშ, რომელშიც გაწევრიანების სურვილი აქვთ. თუ გუნდში წევრების რაოდენობამ დაშვებულ ზღვარს გადააჭარბა, მასწავლებელი მოსწავლეებთან ერთად იღებს გადაწყვეტილებას, როგორ გადაჭრას ეს პრობლემა. ეს მოსწავლეების პრობლემაა და არა მასწავლებლის. გამოცდილებამ გვიჩვენა, რომ მოსწავლეები მზად არიან თანამშრომლობისთვის, ჯგუფები უმტკივნეულოდ იქმნება და შედეგებით ყველა მოსწავლე კმაყოფილია.

3. მზადება დებატებისთვის

მასწავლებელი გუნდებს მათთვის განკუთვნილ მასალას ურიგებს: დებატებში უშუალოდ მონაწილე გუნდები – მასალა მოსწავლეებისთვის 8.3; აუდიტორია – მასალა მოსწავლეებისთვის 8.4; რეპორტიორთა გუნდები – მასალა მოსწავლეებისთვის 8.5. გაკვეთილის დარჩენილი დრო მოსწავლეების მიერ საკუთარი საქმიანობის დაგეგმვას ეთმობა. საჭიროების შემთხვევაში გუნდის წევრები ინაწილებენ სამინაო დავალებას. მასწავლებელი დამკვირვებლის და მწვრთნელის ფუნქციას

ასრულებს. მასწავლებელი თავისი ინიციატივით არ ერევა მოსწავლეთა საქმიანობაში, არ მიდის მათთან, არ კითხულობს მათ ფურცლებზე შესრულებულ ნამუშევარს და არ ეხმარება მათ ამოცანის შესრულებაში. თუ გუნდს დახმარება სჭირდება, მათ შეუძლიათ მასწავლებელს მიმართონ; თუ ამის საჭიროებას მოსწავლეები არ გრძნობენ, მათ აქვთ თავისუფლება და პასუხისმგებლობა, გააგრძელონ მუშაობა ისე, როგორც მათ მართებულად მიაჩნიათ. გამოცდილებამ გვიჩვენა, რომ მოსწავლეები დიდად აფასებენ იმ ნდობას, რომელსაც მათდამი ვიჩენთ და ეს მათთვის სტიმულს წარმოადგენს, ამხნეებს მათ, რათა გულმოდგინედ შეასრულონ დაკისრებული ვალდებულება.

მასწავლებელი რეპორტიორთა გუნდებს აწვდის იმ ტიპის გაზეთთა ეგზემპლარებს, რომლისთვისაც მათ სტატია უნდა მოამზადონ – პოპულარული გაზეთი, გავლენიანი გაზეთი, ჟურნალი ახალგაზრდებისთვის. ეს მათ დაეხმარება იმაზე წარმოდგენის შექმნაში, თუ რა ტიპის აუდიტორიისთვის უნდა დაწერონ და როგორი უნდა იყოს მათი სტატია.

თუ ეს შესაძლებელია, მასწავლებელი სთხოვს მოსწავლეებს მერხები და სკამები განალაგონ ისე, როგორც ეს ნაჩვენებია მასალაში მოსწავლეებისთვის 8.2, საკლასო ოთახის შემდგი გაკვეთილისთვის მზადყოფნაში მოყვანის მიზნით.

გაკვეთილი 3

ვმონაწილეობთ დებატებში – ვიღებთ გადაწყვეტილებას – ვაკეთებთ მოხსენებას საჯარო დებატები და გადაწყვეტილების მიღება

მატრიცაში მოცემულია ინფორმაცია, რომელიც მასწავლებელს გაკვეთილის დაგეგმვისა და მისი ჩატარებისთვის სჭირდება.

ემსახურება უშუალოდ დემოკრატიული მოქალაქეობისა და ადამიანის უფლებათა შესახებ სწავლებაში გათვალისწინებული კომპეტენციების გამომუშავება/განვითარებას.

სწავლის მიზანს წარმოადგენს ორიენტირება იმაზე, რაც მოსწავლეებმა იციან და ესმით.

მოსწავლეებისთვის დასახული ამოცანა (ამოცანები) და გამოყენებული **მეთოდები** წარმოადგენს სწავლების პროცესის ძირითად ბირთვს.

მოწოდებული **მასალა** ხელს უწყობს გაკვეთილისთვის მზადებას.

დროის ბიუჯეტით სარგებლობა მასწავლებელს საშუალებას აძლევს ეფექტურად განახორციელოს დროის მენეჯმენტი.

კომპეტენციების დაუფლება	თავისუფალი საუბარი; ოპონენტთან კამათი; გუნდში თანამშრომლობა. არგუმენტების გაცვლა–გამოცვლაზე დაკვირვება და მათი შეფასება.						
სწავლის მიზანი	უკავშირდება განსახილველ თემას.						
მოსწავლეთა ამოცანა	მოსწავლეები მონაწილეობას იღებენ დებატებში ან აკვირდებიან და ისმენენ დებატებს. ჯგუფებს ევალუბათ მოემზადონ შემაჯამებელი გაკვეთილისთვის.						
მასალა და რესურსები	მასალა მოსწავლეებისთვის 8.2 – 8.5, 9.1.						
მეთოდი	დებატები. ჯგუფური მუშაობა (კენჭისყრა). დეტალური მოხსენებები.						
დროის ბიუჯეტი	<table border="1"> <tr> <td>1. დებატები.</td> <td>25 წთ.</td> </tr> <tr> <td>2. აუდიტორია მართავს კენჭისყრას.</td> <td>10 წთ.</td> </tr> <tr> <td>3. საშინაო დავალება: მასალის მომზადება შემაჯამებელი ეტაპისთვის.</td> <td>5 წთ.</td> </tr> </table>	1. დებატები.	25 წთ.	2. აუდიტორია მართავს კენჭისყრას.	10 წთ.	3. საშინაო დავალება: მასალის მომზადება შემაჯამებელი ეტაპისთვის.	5 წთ.
1. დებატები.	25 წთ.						
2. აუდიტორია მართავს კენჭისყრას.	10 წთ.						
3. საშინაო დავალება: მასალის მომზადება შემაჯამებელი ეტაპისთვის.	5 წთ.						

ინფორმაცია

მოცემული გაკვეთილი მთლიანი თავის ქვაკუთხედს წარმოადგენს – დებატები. მასშტაბური მოსამზადებელი სამუშაოები, რომელიც წინა გაკვეთილზე ჩატარდა, მოსწავლეებში თვითრწმენის ამაღლებას ემსახურებოდა, რათა მათ დებატებში საკუთარი როლი წარმატებით შეასრულონ.

თავმჯდომარეები დებატებისა და კენჭისყრის ორგანიზებაზე არიან პასუხისმგებელი.

მასწავლებელი, გაკვეთილის დასაწყისში და მის ბოლოს, სიტყვით გამოდის მოსწავლეების წინაშე, დანარჩენი დროის განმავლობაში, იგი დამკვირვებლის როლშია.

ჯგუფებისთვის განკუთვნილ მასალაში მოსწავლეებისთვის დეტალურად არის მოწოდებული მითითებები და წესები, რომლებიც მოსწავლეებმა უნდა დაიცვან საკუთარი როლის შესრულების დროს. შექმნილია ტიპური პრაქტიკული სწავლის გარემო: გაკვეთილის ფორმატი მოიცავს სხვადასხვა ამოცანას და მოქმედებს მკაცრად განსაზღვრული წესები და განრიგი, მასწავლებელი პროცესებში პრაქტიკულად არ მონაწილეობს. მაგრამ სწავლის მიზანი, რომელიც მასწავლებლის მიერ არის დასახული, მთელი გაკვეთილის განმავლობაში სახეზეა – უფრო მეტადაც, ვიდრე ფრონტალური სწავლების დროს, რადგან მოცემულ სიტუაციაში სწავლის პროცესს მოსწავლეები მართავენ.

გაკვეთილის აღწერა

მასალაში მოსწავლეებისთვის 8.4 (თავმჯდომარეების როლი), დეტალურად არის მოწოდებული მითითებები და წესები იმის თაობაზე, თუ როგორ უნდა წარიმართოს დებატები და კენჭისყრა, რომელშიც აუდიტორია მონაწილეობს. აქედან გამომდინარე, მასწავლებლის მიერ ამ ეტაპის აღწერა ძალიან ლაკონურად უნდა მოხდეს.

1. დებატები

მასწავლებელი მოსწავლეებს აცნობს გაკვეთილის განრიგს: დებატები, რომელსაც მოჰყვება კენჭისყრა აუდიტორიის მონაწილეობით და დეტალური მოხსენებები. საჭიროების შემთხვევაში, მასწავლებელი სთხოვს მოსწავლეებს მერხები და სკამები განალაგონ ისე, როგორც ეს ნაჩვენებია მასალაში მოსწავლეებისთვის 8.2.

ამის შემდეგ, პროცესებზე კონტროლს თავის თავზე იღებს პირველი თავმჯდომარე. მოსწავლეები სხდებიან. თავმჯდომარეები, დებატებში მონაწილე გუნდები, აუდიტორია, რეპორტიორთა გუნდები, ყველა მათთვის განკუთვნილ ადგილს იკავებს. მასწავლებელი უერთდება აუდიტორიას, საუკეთესო შემთხვევაში ბოლო რიგში. მოსწავლეებმა უნდა ეცადონ მიმართონ არა მასწავლებელს, როცა მათ სიტყვით გამოსვლა უწყევთ, არამედ ერთმანეთს. მოსწავლეები თავიანთ როლს თამაშობენ, მასწავლებელი მსმენელის როლშია.

2. კენჭისყრა

მეორე თავმჯდომარე პასუხისმგებელია აუდიტორიის მიერ გამართულ დისკუსიასა და შემდგომ კენჭისყრაზე. ამ ეტაპზე, მასწავლებელი ტოვებს აუდიტორიას და მოსწავლეთა საქმიანობას შორიდან ადევნებს თვალყურს. აუდიტორიის მიერ გამართული დისკუსიის დროს, დებატებში მონაწილე გუნდები და რეპორტიორები უსმენენ მათ.

ხუთი წუთის შემდეგ, თავმჯდომარე დისკუსიას დასრულებულად აცხადებს და უძღვება კენჭისყრას. მას შემდეგ რაც თავმჯდომარე კენჭისყრას დახურულად გამოაცხადებს, სიტყვით გამოდის მასწავლებელი.

3. საშინაო დავალება: მზადება შემდეგი გაკვეთილისთვის (გაკვეთილი 4)

მასწავლებელი მადლობას უხდის თავმჯდომარეებს, გაკვეთილის წარმართვაში მათ მიერ შეტანილი უდიდესი წვლილის გამო. ასევე მადლობას უხდის დებატებში მონაწილე გუნდებსა და აუდიტორიას და, საკუთარი შეხედულებისამებრ, აქებს მათ. ამ ეტაპზე არ კეთდება არანაირი კრიტიკული შენიშვნა. მეოთხე გაკვეთილზე, მათ ექნებათ საშუალება შეაჯამონ და შეაფასონ დებატებსა და კენჭისყრის დროს მათ მიერ მიღებული გამოცდილება და სწორედ ამას აუწყებს მასწავლებელი მოსწავლეებს.

რეპორტიორების გარდა, იგი უკლებლივ ყველა მოსწავლეს სთხოვს დაფიქრდნენ იმ შთაბეჭდილებებზე, რაც მათ ამ გაკვეთილის განმავლობაში მიიღეს და იმ მოსაზრებების შესახებ, რომელიც მათ გამართულ დებატებსა და ჩატარებულ დისკუსიასა და კენჭისყრაზე გააჩნიათ; მოამზადონ მოკლე განცხადებები, რომელიც განიხილება მომდევნო გაკვეთილზე და რომელშიც გათვალისწინებული იქნება შემდეგი საკითხები:

1. თქვენი მოსაზრება დებატებში განხილულ საკითხთან დაკავშირებით. ახსენით, რომელი არგუმენტი ჟღერდა თქვენთვის დამაჯერებლად, რომელმაც განაპირობა თქვენი არჩევანი.
2. ჩამოაყალიბეთ თქვენი თვალსაზრისი, აღწერეთ, რამდენად მნიშვნელოვანი იყო წესები, განსაკუთრებით ერთ წუთიანი რეგლამენტი, დებატების დროს.

რეპორტიორთა გუნდებს ეს დავალება არ ეძლევათ, რადგან მათი სამუშაო სტატიის დაწერაა. მასწავლებელი მოკლე მოლაპარაკებას აწარმოებს რეპორტიორებთან, რათა გადაწყვიტონ, როგორ გაავრცელონ მათ მიერ დაწერილი სტატიები – კედელზე რამდენიმე ასლის გამოფენით, თუ მოსწავლეებზე დარიგების საშუალებით.

გაკვეთილი 4

დებატები – სხვადასხვა პერსპექტივა მოსწავლეები აანალიზებენ დებატებს

მატრიცაში მოცემულია ინფორმაცია, რომელიც მასწავლებელს გაკვეთილის დაგეგმვისა და მისი ჩატარებისთვის სჭირდება.

ემსახურება უშუალოდ დემოკრატიული მოქალაქეობისა და ადამიანის უფლებათა შესახებ სწავლებაში გათვალისწინებული კომპეტენციების გამომუშავება/განვითარებას.

სწავლის მიზანს წარმოადგენს ორიენტირება იმაზე, რაც მოსწავლეებმა იციან და ესმით.

მოსწავლეებისთვის დასახული ამოცანა (ამოცანები) და გამოყენებული **მეთოდები** წარმოადგენს სწავლების პროცესის ძირითად ბირთვს.

მოწოდებული **მასალა** ხელს უწყობს გაკვეთილისთვის მზადებას.

დროის ბიუჯეტით სარგებლობა მასწავლებელს საშუალებას აძლევს ეფექტურად განახორციელოს დროის მენეჯმენტი.

კომპეტენციების დაუფლება	ანალიზი და მსჯელობა საერთო გამოცდილებაზე.
სწავლის მიზანი	რეალობის აღქმა მედიის საშუალებით გვიყალიბდება. წესები უზრუნველყოფს თანაბარ შესაძლებლობებს – ვისარგებლოთ თავისუფლების უფლებით.
მოსწავლეთა ამოცანა	მოსწავლეები ერთმანეთს ადარებენ გუნდების მიერ დებატების შესახებ დაწერილ სტატიებს. მოსწავლეები აჯამებენ დებატებში მონაწილეობისას მიღებულ გამოცდილებას.
მასალა და რესურსები	მოსწავლეების მიერ დაწერილი სტატიები. მასალა მასწავლებლებისთვის 9.1.
მეთოდი	პრეზენტაციები. განხილვა.
დროის ბიუჯეტი	1.სამი სტატია და მათი განხილვა. 15 წთ. 2. შეჯამება: როგორ გავლენას ახდენს წესები დებატებზე. 15 წთ. 3. დეტალური მოხსენებები. 10 წთ.

ინფორმაცია

მოსწავლეები წინა გაკვეთილს ორი კუთხით აჯამებენ, შინაარსის თვალსაზრისით და წესების სისტემის თვალსაზრისით. მათ შეიძლება ერთ ასპექტთან მიმართებაში უფრო მეტი ინტერესი გამოიჩინონ, ვიდრე მეორესთან, რაც შესაბამისად ყურადღების კონცენტრაციის გადატანას გამოიწვევს, მოსწავლეებისთვის ნაკლებ საინტერესო ასპექტიდან მეტად საინტერესო ასპექტზე.

დეტალური მოხსენებები მოსწავლეებს მთლიან თავზე გარკვეულ, ზოგად ინფორმაციას უყალიბებს.

მოსწავლეებს წინასწარ აქვთ მომზადებული თავიანთი მოსაზრებები, რაც საშუალებას აძლევს ყოველ მათგანს აქტიური მონაწილეობა მიიღოს გაკვეთილის მსვლელობაში. აქედან გამომდინარე, მასწავლებელს შეუძლია, და აუცილებელიც არის, გაკვეთილის ძირითადი დროის განმავლობაში მოსწავლეებს თავიანთი მოსაზრებების გამოთქმის საშუალება მისცეს, რაც შეიძლება მთელი გაკვეთილის განმავლობაშიც კი გაგრძელდეს (იხ. ძირითადი კითხვები მოსწავლეებისთვის). მასწავლებელი უძღვება გაკვეთილს, და იძლევა მოკლე ინფორმაციას შეჯამების სახით, მოსწავლეთა მიერ გამართული დისკუსიისთვის მიმართულებების მისაცემად.

გაკვეთილის აღწერა

გაკვეთილის დღის წესრიგის დადგენა

მასწავლებელი მოსწავლეებს აცნობს გაკვეთილის დღის წესრიგს და აღნიშნავს, რომ იგი მოიცავს მოსწავლეებისათვის საშინაო დავალების სახით მიცემულ ძირითად კითხვებს. იმ შემთხვევაში, თუ მოსწავლეები არ გამოთქვამენ ერთ რომელიმე ასპექტზე ყურადღების გამახვილების სურვილს, მასწავლებელი მათ აწვდის გაკვეთილის პირველი ეტაპის ამოცანას.

1. სამი სტატია და განხილვა

მასწავლებელი აცხადებს, რომ რეპორტიორთა სამი გუნდი კლასს წარუდგენს მათ მიერ დაწერილ სტატიებს. მოსწავლეები უსმენენ მათ და ერთმანეთს ადარებენ სტატიებს, იმის გათვალისწინებით, რომ რეპორტიორთა გუნდები სხვადასხვა კატეგორიის გაზეთისთვის მუშაობენ. სტატიათა შედარებისთვის მოსწავლეებმა საჭიროა გააკეთონ ჩანიშვნები. მასწავლებელი მათ ამ ამოცანას აძლევს და ნიმუშის სახით დაფაზე ან ფლიპჩარტზე გადააქვს შემდეგი მატრიცა:

ახალი ამბები	# 1	# 2	# 3
ენა/მეტყველება			
...			
...			
...			
შეფასება			

მასწავლებელი გაზეთების კატეგორიებს არ ასახელებს, მხოლოდ ციფრებით აღნიშნავს მათ, რითაც საშუალებას აძლევს რეპორტიორებს წარადგინონ თავიანთი გაზეთები. ენა/მეტყველება არის ერთ-ერთი შესაძლო მახასიათებელი, რომლის მიხედვითაც შეიძლება სტატიების შედარება და მოსწავლეებს შეუძლიათ ჩანიშვნები გააკეთონ იმაზე, რაც მათთვის თვალში მოსახვედრი იყო. თუ ისინი ერთ-ერთ სტატიას ანიჭებენ უპირატესობას, მაშინ უნდა შეძლონ იმის დასაბუთება, თუ რა განაპირობებს მათ არჩევანს.

მასწავლებელი რწმუნდება, რომ მოსწავლეებისთვის მათი ამოცანა ნათელია და სიტყვას აძლევს რეპორტიორთა გუნდებს. რეპორტიორთა გუნდები რიგრიგობით კითხულობენ თავიანთ სტატიას, სანამ მოსწავლეები არ მოისმენენ სამივე სტატიას, არ კეთდება არანაირი კომენტარი და არ იმართება განხილვა.

ამის შემდეგ, მოსწავლეები გამოთქვამენ თავიანთ მოსაზრებებს მოსმენილ სტატიებთან დაკავშირებით. მასწავლებელი ისმენს მათ გამოვლენებს და ამხნევეს მოსწავლეებს, რათა დაასახელონ რა კრიტერიუმებს იყენებენ ისინი სტატიების შედარებისას და მათი განხილვისას.

მასწავლებელი აჯამებს განხილვის შედეგებს, ყურადღებას ამახვილებს რა ერთ ძირითად ასპექტზე: რეპორტიორების სამი გუნდი ესწრებოდა ერთსა და იმავე დებატებს, ამ დროს ის, რასაც ისინი სთავაზობენ თავიანთ მკითხველს მნიშვნელოვანწილად განსხვავდება ერთმანეთისგან. ეს იმის მანიშნებელია, რომ მედია აშუქებს რეალობას ყველა იმ ადამიანისთვის, რომელიც მოვლენას არ ესწრება. მაგრამ რეალობის გაშუქებისას, ისინი მის საკუთარ ვერსიას ქმნიან, ირჩევენ და წინა პლანზე გამოაქვთ რა ზოგიერთი ელემენტი და უყურადღებოდ ტოვებენ რა სხვას. მასწავლებელს შეუძლია ამის დამადასტურებელ მაგალითად მოიყვანოს რეპორტიორთა გუნდების მიერ დაწერილი სტატიები, ან მოსწავლეთა მიერ გაკეთებული კომენტარები (იხ. მასალა მასწავლებლებისთვის 9.1).

2. შეჯამება: რა ზეგავლენა იქონია წესებმა დებატებზე?

მასწავლებელი მოსწავლეებს აძლევს სიტყვას, რათა მათ გამოთქვან თავიანთი მოსაზრებები. მასწავლებელი ისმენს მოსწავლეების თვალსაზრისს. მოსწავლეები ერთმანეთს უსმენენ. ზოგიერთი

კომენტარი შეიძლება ძალიან მწვავე იყოს (დროის რეგლამენტი „არადემოკრატიულია“, იგი გამოხატვის თავისუფლების უფლებას ზღუდავს), ზოგიერთი მოსწავლე შეიძლება წესების მომხრე იყოს.

განხილვის დროს, მასწავლებელს შეუძლია კრიტიკულად განწყობილ მოსწავლეებს ჰკითხოს, დაფიქრდნენ, რა მოჰყვებოდა იმას, თუ დებატები ამ წესის გარეშე ჩატარდებოდა. ისინი მიხვდებიან, რომ დებატებს გაცილებით მეტი დრო დასჭირდებოდა, რის საშუალებასაც გაკვეთილის დროის ბიუჯეტი არ იძლევა, ამის გათვალისწინებით მოხდა დროის სამართლიანი გადანაწილება, თუმცა, აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ რეგლამენტი ძალიან შეზღუდული იყო. მასწავლებელი დებატებში მონაწილე მოსწავლეებს სთხოვს გააცნონ კლასს, როგორ გაუმკლავდნენ რეგლამენტის სიმცირეს: მოასწრეს მათ ფოკუსირება ძირითად სათქმელზე?

3. დეტალური მოხსენებები

ამ ეტაპზე მოსწავლეები აჯამებენ მთლიან თავს და საუბრობენ ნებისმიერ დეტალზე.

ნებისმიერი კრიტიკის ფონზე, მასწავლებელმა არ უნდა ეცადოს დაიცვას და გაამართლოს თავისი საქმიანობა, ან კონტრარგუმენტების მოშველიებით მოიგერიოს ისინი. ვინაიდან მოსწავლეები აქტიურად მონაწილეობდნენ პროცესში, წარმატებაც და მარცხიც მათ პასუხისმგებლობას მოიცავს, სწორედ ისე, როგორც მასწავლებლის პასუხისმგებლობას. მასწავლებელმა ეს უნდა აღნიშნოს, თუ მოსწავლეები არ არიან დარწმუნებული.

თუ მოსწავლეებს მოეწონათ დებატებში მონაწილეობა, მასწავლებელი მათ სთავაზობს დებატების კლუბის ჩამოყალიბებას, სადაც მოსწავლეების მიერ წამოჭრილი ზოგიერთი საკითხი შეიძლება იყოს განხილული. მსოფლიო მასშტაბით, ინგლისურენოვან ქვეყნებში, მრავლად არის მსგავსი კლუბები, ისევე როგორც ინგლისური ენის – როგორ უცხო ენის მასწავლებელთა საზოგადოებებში. ინტერნეტით შეგიძლიათ მოიძიოთ შესანიშნავი, მრავალფეროვანი მასალა, მასწავლებლებისა და მოსწავლეებისთვის, რომლებიც დაინტერესებული არიან დებატებით.

მასალა მასწავლებლებისთვის 8.1

რატომ არის თავისუფლება დამოკიდებული წესებისა და კანონების ჩარჩოებზე

სწავლის შესაძლებლობები მოცემულ თავში

ურთიერთდამოკიდებულება დროის სიმცირის ფონზე

სწავლებისა და სწავლის, ისევე, როგორც ზოგადად ჩვენი ცხოვრების, ყველაზე მნიშვნელოვანი რესურსი არის დრო. როგორც პროფესიონალებს, მასწავლებლებს მუდმივად უწევთ ზრუნვა იმაზე, თუ როგორ გამოიყენონ გაკვეთილისთვის განკუთვნილი დრო მაქსიმალურად ეფექტურად – ხოლო ინტერაქტიული სწავლისას, ამაზე პასუხისმგებლობას მოსწავლეები იღებენ. ამ თავში მოცემული წინასწარი მოსამზადებელი სამუშაოები ეფექტური იქნება მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ მოსწავლეები აიღებენ ვალდებულებას, მათთვის მიცემული დრო მოახმარონ თანაკლასელთა მიერ მოწოდებული მასალის გაცნობას გაკვეთილამდე. თავად გაკვეთილზე მოსწავლეების ოთხ ჯგუფს ეძლევა მხოლოდ 10 წუთი, რათა აირჩიონ საკითხი დებატებზე გასატანად. თუ მათ მასალა არა აქვთ წინასწარ წაკითხული, კლასი ზარალდება: მას ერთი კარგი მოსაზრებით ნაკლები რესურსი აქვს – ეს არის მაგალითი იმისა, თუ როგორ ვართ ჩვენ ერთმანეთზე დამოკიდებული (ურთიერთდამოკიდებული).

მკაცრი კანონები იცავს სიტყვის თავისუფლებას

დებატები დროის დადგენილ მონაკვეთში უნდა გაიმართოს. ყველა გამომსვლელი სარგებლობს აზრისა და გამოხატვის თავისუფლების თანაბარი უფლებით. რეგლამენტი, აქედან გამომდინარე, უნდა განაწილდეს სამართლიანად, ესე იგი თანაბრად, ერთი წუთი ერთ განცხადებაზე. პარადოქსია, მაგრამ მკაცრი წესები უზრუნველყოფს ჩვენი თავისუფლების დაცვას. რეგლამენტს ორგანიზაციის დატვირთვა აქვს: ჩვენ გარანტირებული გვაქვს, რომ დაგვეთმობა დრო მოსაზრების გამოსახატავად და ეს სამართლიანია. მეორე მხრივ, იგი ზღუდავს ყველა გამომსვლელს, და შესაბამისად გამომსვლელი კარგად უნდა დაფიქრდეს, თუ რისი თქმა სურს. მათ საუბრისას აქცენტი ძირითად არგუმენტზე უნდა გააკეთონ, გამოტოვონ ყველაფერი რაც ნაკლებმნიშვნელოვანია და ჩამოაყალიბონ საკუთარი თვალსაზრისი ლაკონურად, ნათლად და გასაგებად.

თავისუფლება და შეზღუდვები

მოსწავლეთა მოქმედებისა და სიტყვის თავისუფლება შეზღუდული, განსაზღვრული და ჩარჩოებში მოქცეულია ორი მიზეზის გამო. პირველი, სწავლის დრო შეზღუდულია – გაკვეთილი დაახლოებით 40 წუთში მთავრდება, დებატები ერთ გაკვეთილში უნდა ჩავატოთ და უნდა გაგრძელდეს არაუმეტეს 20 წუთისა, რადგან ამავე გაკვეთილზე ბევრი სხვა რამეც უნდა მოესწროს. მეორე, დებატების წესები ყოველ გამომსვლელს სამართლიან, მაგრამ მკაცრად განსაზღვრულ ერთი წუთის ხანგრძლივობის დროს აძლევს ერთი განცხადების გასაკეთებლად. შეზღუდვას გააჩნია სტრუქტურული განზომილება – მთელი ცხოვრების მანძილზე, დრო არასოდეს არის საკმარისი – და პოლიტიკური, ხელოვნური განზომილება: წესები ადგენენ ფარგლებს, რომლის გარეშეც ჩვენ ვერ ვისარგებლებთ ჩვენთვის მონიჭებული თავისუფლებით ისე, რომ არ დავარღვიოთ სხვათა უფლებები. დროის სიმწირე მოლაპარაკებას არ ექვემდებარება, მაგრამ წესები მოლაპარაკების საგანია.

სკოლა რეალური ცხოვრებაა

თავისუფლებისა და შეზღუდვის დიალექტიკა, რომელსაც საფუძვლად უდევს დროის უნივერსალური სიმწირე, სკოლაშიც ისევე იჩენს თავს, როგორც საზოგადოებრივ ცხოვრებაში. ამ თვალსაზრისით, სკოლა ზედმიწევნით რეალური ცხოვრებაა.